

دستورالعمل کلینیک‌های حقوق کودک مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک

مقدمه

به منظور تحقق مشارکت اجتماعی، تعمیق تعاون اسلامی، عمل به رسالت تشکل‌های غیر دولتی علمی در تأمین حاکمیت قانون از طریق آموزش و خدمات داوطلبانه حقوقی با هدف مساعدت به تمامی کودکان، خانواده‌های آنان و کسانی که با آنان در ارتباطند و همیاری در تأمین بهداشت و سلامت حقوقی جامعه به ویژه از طریق ارائه خدمات و معاضدت‌های حقوقی، در اجرای تبصره ۲ ماده ۵۰ آیین‌نامه‌ی اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۲۳ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۹، کلینیک‌های حقوق کودک مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در جلسه مورخ ..... به شرح زیر به تصویب شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک به ریاست وزیر دادگستری رسید.

فصل اول - اصول و راهبردها

ماده ۱- کلینیک‌های حقوق کودک که از این پس در این دستورالعمل کلینیک نامیده می‌شود، نهادهای غیرانتفاعی، غیر سیاسی، داوطلبانه، مردم نهاد، علمی و غیر دولتی بر آمده از متن مردم هستند که در راستای عمل به وظایف اجتماعی جامعه علمی و مدنی به منظور یاری رساندن به کودکان در دسترسی به عدالت، افزایش آگاهی‌های حقوقی، دسترسی برابر به خدمات مشاوره‌ای حقوقی رایگان، ارجاع دهی مسائل و مشکلات به سازمان‌ها و نهادهای ذیربط و معاضدت به کلیه کسانی که نیازمند این‌گونه خدمات هستند، تأسیس می‌شوند.

ماده ۲- اصول حاکم بر کلینیک‌های حقوق کودک عبارتند از:

الف- مشارکت فعال شهروندان به ویژه جامعه علمی و دانشگاهی در اهتمام به امور و سرنوشت مشترک جامعه.

ب- نقش اصیل تعاون عمومی در ساختن جامعه آرمانی اسلامی.

پ- توجه به رسالت اجتماعی تشکل‌های غیر دولتی در مساعدت به ساختن جامعه‌ای بهتر.

ت- تشریک مساعی جمعی در دستیابی به حاکمیت قانون.

ث- ارائه خدمات داوطلبانه اجتماعی از سوی متخصصان.

ماده ۳- کلینیک‌های حقوق کودک مکلف به رعایت راهبردهای زیر هستند:

الف- مساعدت به تمامی کودکان نیازمند به ارائه خدمات مشاوره‌ای، خانواده‌های آنان و نیز کسانی که با کودکان در ارتباط هستند.

ب- توانمندسازی حقوقی کودکان یا خانواده آنان، گسترش فرهنگ حقوق کودک، حمایت مشاوره‌ای از کودکان محروم و آسیب‌پذیر، ارتقاء فرهنگ حق‌مداری کودک و حمایت‌گری از وی.

پ- برخورداری تمامی کودکان از معاضدت‌ها و خدمات کلینیک‌های حقوق کودک به هر نحو، آن‌چنان که هیچ عاملی، اعم از سن، جنس، رنگ، نژاد، زبان، قومیت، تابعیت، مذهب، خاستگاه اجتماعی و مانند این‌ها مانع از برخورداری کودکان نیازمند به این‌گونه خدمات و معاضدت‌ها در کلینیک‌ها نباشد.

ت- آموزش مهارت‌ها و اخلاق حرفه‌ای و حقوقی به کارشناسان و دانشجویان حقوق و دیگر رشته‌های مرتبط که با این کلینیک‌ها همکاری می‌نمایند و ارتقای مسئولیت‌پذیری آنان.

ث- ارائه آموزش‌های لازم به مردم و از این طریق، پیشگیری از وقوع جرایم، تخلفات و ناهنجاری‌های اجتماعی، بازآموزش و تربیت کودکان معارض با قانون با اولویت مناطق محروم و جرم خیز، گروه‌های آسیب‌پذیر و کودکان دارای سابقه تعارض با قانون.

فصل دوم - ساختار و تشکیلات

ماده ۴- در اجرای تبصره ماده ۵۰ آیین‌نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان و بر اساس ضرورت، کلینیک‌های حقوق کودک به منظور انجام فعالیت‌های آموزشی، ترویجی مشاوره‌ای، معاضدتی و حمایتی در اقصی نقاط کشور تحت نظارت کمیته راهبردی کلینیک‌های حقوق کودک مرجع ملی به شرح مواد آتی تشکیل می‌شوند.

ماده ۵- به منظور راهبری، نظارت، تعیین خط‌مشی، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هماهنگی کلینیک‌های حقوق کودک، کمیته راهبردی کلینیک‌های حقوق کودک مبتنی بر وظایف زیر در شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک تشکیل می‌گردد:

الف- تعیین خط‌مشی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای تحقق اهداف کلینیک‌ها.

ب- بررسی و احصاء شاخص‌های نظارت بر عملکرد کلینیک‌ها و اولویت‌بندی آن‌ها.

پ- نظارت و پایش بر فعالیت و عملکرد کلینیک‌ها.

ت- ارائه گزارش عملکرد سالیانه.

ث- مدیریت، هماهنگی و راهبری کلان کلینیک‌های حقوق کودک.

ج- دبیر مجمع ملی کنوانسیون حقوق کودک بعنوان رییس کمیته‌ی راهبردی کلینیک‌های حقوقی کودک، مدیرکل دبیرخانه مرجع ملی بعنوان نائب رییس و نماینده بهزیستی در شورای هماهنگی مرجع‌های کنوانسیون حقوق کودک بعنوان دبیر کمیته از سوی وزیر دادگستری به این سمت منصوب می‌گردند.

اعضای این کمیته متشکل از پنج عضو مشتمل بر رییس، نایب رییس، دبیر و دو نفر به پیشنهاد دبیر مرجع ملی از میان اعضای شورای هماهنگی، صاحب‌نظران حقوقی و اساتید دانشگاه‌ها و با ابلاغ وزیر دادگستری منصوب می‌شوند.

ماده ۶- کلینیک‌ها در مراکز استان و شهرستان‌ها زیر نظر استانداری و فرمانداری بعنوان مراجع متناظر استانی و شهرستانی حقوق کودک تشکیل و فعالیت می‌کنند. مسئولیت راهبری و نظارت بر کلینیک‌ها بر عهده مراجع ذیربط می‌باشد.

ماده ۷- کلینیک‌ها حداقل از سه نفر مشتمل بر یک نفر رییس که باید از میان اعضای هیأت علمی یا مدرسان دانشکده‌های حقوق باشد، یک نفر نایب رییس و یک نفر دبیر تشکیل می‌گردند. انتصاب افراد به عضویت در کلینیک‌ها با پیشنهاد مرجع متناظر استانی و شهرستانی پس از تصویب کمیته راهبردی کلینیک‌های حقوق کودک صورت می‌پذیرد.

ماده ۸- اعضای کلینیک‌ها باید از حسن شهرت، تسلط در حوزه فعالیت، وثاقت، صلاحیت اخلاقی، توانمندی علمی و علاقمندی به فعالیت‌های داوطلبانه برخوردار باشند. احراز این شرایط در مراکز استان و شهرستان‌ها بر عهده مراجع متناظر استانی و شهرستانی می‌باشد.

فصل سوم - وظایف و مسئولیت‌ها

ماده ۹- کلینیک‌های حقوق کودک به منظور آموزش و ترویج حقوق کودک و ارائه خدمات مشاوره و معاضدت حقوقی مکلفند نسبت به موارد زیر اقدام نمایند:

الف- ارائه مشاوره حقوقی به شهروندان به صورت اینترنتی، تلفنی یا حضوری و پاسخگویی به سؤالات آنان در خصوص نحوه پیگیری حقوق تضییع شده یا در حال تضییع کودک.

ب- ارائه مشاوره به یکی از طرفین در جهت ترغیب به ایجاد صلح و سازش میان طرفین.

پ- بهره‌گیری از توانمندی دانشجویان و کارآموزان و کالت جهت همکاری به عنوان مشاور در کلینیک‌ها.

ت- اعتماد افزایشی نسبت به بهبود وضعیت کودک و حل مشکلات شهروندان از طریق ارائه مشاوره حقوقی در زمینه مسائل اجتماعی، خانواده و تحصیلی کودک.

ماده ۱۰- کلینیک‌های حقوق کودک به منظور آگاهی‌افزایی حقوقی پیرامون موضوعات حقوق کودک مکلفند در هر مورد اقدامات زیر را معمول دارند:

الف- آموزش حقوق کودک، توانمندسازی خانواده‌ها و ارتقا سطح فرهنگ عمومی با برگزاری برنامه‌های آموزش حقوق کودک

ب- شناسایی و آموزش وظایف اجتماعی و فردی شهروندان در قبال حقوق کودک و نهادینه نمودن شهروندی مسئول در قبال این حق‌ها.

پ- آموزش نحوه تکریم ارباب رجوع و حفظ و رعایت حقوق شهروندی مراجعین به کلینیک‌ها.

ت- آموزش حقوق کودک از طریق توزیع بسته‌های فرهنگی آموزشی.

ث- استفاده از ظرفیت‌های موجود در دانشکده‌های حقوق به منظور ارتقا و رشد کیفی حقوق کودک.

ج- افزایش حس مسئولیت‌پذیری و خدمت به مردم در دانشجویان حقوق، روانشناسی و مددکاری اجتماعی.

چ- ارتقای مهارت‌های عملی و کاربردی دانشجویان فعال در کلینیک‌ها در فرآیند خدمت‌رسانی به جامعه.

ح- بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی و همکاری و مشارکت عمومی در زمینه حفظ و رعایت حقوق کودک از طریق آگاهی‌افزایی، تبلیغات و اطلاع‌رسانی به اقشار مختلف جامعه در مورد معاضدت‌های حقوقی قابل ارائه در کلینیک‌ها.

ماده ۱۱- هیچ یک از کلینیک‌های حقوق کودک مجاز نیستند در وظایف قانونی دستگاه‌ها، نهادها و سازمان‌ها مداخله نمایند. در هر مورد که وضعیت مراجعین به کلینیک‌ها مرتبط با شرح وظایف یکی از دستگاه‌های اجرایی یا قضایی باشد یا اوضاع و

احوال و قرائن دلالت بر ضرورت ارجاع به این دستگاه‌ها نماید، کلینیک‌ها موضوع را از طریق کمیته راهبردی یا مراجع متناظر استانی و شهرستانی به دستگاه مربوطه ارجاع می‌نمایند.

ماده ۱۲- کلینیک‌ها برای ارائه خدمات خود مجاز به اخذ هیچ‌گونه وجه یا ما به ازایی تحت هیچ عنوان نیستند، منابع مالی به موجب ماده ۵۴ آیین‌نامه ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان در بودجه سنواتی پیش‌بینی و تأمین می‌گردد.

ماده ۱۳- کلینیک‌ها مکلف هستند گزارش عملکرد خود را با تأکید بر نقاط ضعف و قوت و نیز کمبودها و نارسایی‌ها و عدم همکاری احتمالی دستگاه‌ها تنظیم و به مراجع متناظر استانی و شهرستانی ارسال نمایند. مراجع متناظر استانی و شهرستانی هر سه ماه یک بار گزارش جامعی از عملکرد کلینیک‌ها که مشتمل بر موارد فوق و نیز تحلیل آن‌ها و اشاره به نکات مشترک در گزارش‌ها، مهم‌ترین دستاوردها و عمده‌ترین چالش‌ها و نارسایی‌ها در حوزه حقوق کودک در مرکز استان یا شهرستان‌ها می‌باشد را به کمیته کلینیک‌ها راهبردی اعلام می‌نمایند.

ماده ۱۴- اعضای کلینیک‌های حقوق کودک به منظور نیل به اهداف مذکور در آیین‌نامه اجرایی ماده ۶ قانون حمایت از اطفال و نوجوانان و مفاد این دستورالعمل اقدامات لازم را به عمل می‌آورند.

ماده ۱۵- اعضای کلینیک‌ها بازوهای اجرایی مرجع ملی بوده و در راستای اهداف مندرج در این دستورالعمل فعالیت می‌کنند.

ماده ۱۶- کلینیک‌ها باید دارای بایگانی جهت نگهداری یک نسخه از کلیه اسناد و مکاتبات باشند تا در موارد لزوم به کمیته راهبردی تحویل نمایند.

ماده ۱۷- تغییر نشانی کلینیک‌ها منوط به اخذ تصویب هیأت مدیره انجمن می‌باشد.

ماده ۱۸- رییس کلینیک پاسخگوی تمام اقدامات، فعالیت‌ها و عملکرد اعضا در مقابل کمیته راهبردی و مراجع متناظر استانی و شهرستانی و مقامات ذیربط قانونی می‌باشد.

فصل چهارم - سایر شرایط

ماده ۱۹- تصمیم‌گیری در خصوص مواردی که در این دستورالعمل پیش‌بینی نشده است یا حالت استثنایی دارد در صلاحیت کمیته راهبردی می‌باشد.

ماده ۲۰- هرگونه اصلاح و بازنگری در مفاد دستورالعمل با کمیته راهبردی و تصویب شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک می‌باشد.

- این آیین‌نامه در ۲۰ ماده و یک تبصره در جلسه مورخ ..... شورای هماهنگی مرجع ملی کنوانسیون کودک ایران به تصویب رسید.